

Ὁρθόδοξος
Ἐκκλησία καί...



...Διλήμματα
Βιοηθικῆς

Ἡ ἱερότητα τῆς ζωῆς...

...καὶ τοῦ προσώπου

■ Μία ἄλλη ἄποψις

Ἐγκεφαλικὸς Θάνατος*

*Ἐμμανουὴλ Δ. Παναγοπούλου
Ἀμ. Ἐπ. Καθηγητοῦ Χειρουργικῆς
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*

ΠΡΟΣΦΑΤΑ ὁ «Ὁρθόδοξος Τύπος» δημοσίευσε ἄρθρο τῶν Πατέρων Λουκᾶ Τσιούτσικα, Στέφανου Στεφρόπουλου καὶ Δαμασκηνοῦ Ἀγιορείτου καὶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μοναχοῦ Μωϋσῆ, σχετικὰ μὲ τὶς Μεταμοσχεύσεις.

Ἡ συνέχιση δημοσίευσης τέτοιων κειμένων σὲ ἐκκλησιαστικὸ καὶ θρησκευτικὸ περιοδικὸ δείχνει ὅτι τὸ θέμα «*Μεταμοσχεύσεις – Ἐγκεφαλικὸς Θάνατος*» δὲν ἔχει βρεῖ τὴν ὀριστικὴ του διευθέτηση στὴν συνείδηση τῶν Ὁρθοδόξων.

Ἄν καὶ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας δὲν ἔχει ἐκφράσει ἐπίσημη θέση, ὑπάρχει μιὰ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα, ποὺ δίνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἀπόλυτα θετικῆς στάσης τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

Τὸ πρόβλημα, βεβαίως, δὲν εἶναι οἱ Μεταμοσχεύσεις, οἱ ὁποῖες ἀναμφίβολα ἀνακουφίζουν πολλοὺς ἀσθενεῖς ἀδελφούς μας, χαρίζοντάς τους καὶ ποιότητα καὶ διάρκεια ζωῆς. Τὸ πραγματικὸ πρόβλημα εἶναι ὁ λεγόμενος «Ἐγκεφαλικὸς Θάνατος» καὶ εἰδικώτερα ἡ ταύτισή του πρὸς τὸν βιολογικὸ θάνατο. Σὲ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα ἐστιάζεται καὶ ἡ πλειονότητα τῶν διαφορετικῶν γνωμῶν καὶ ἀντιρρήσεων.

Κανένας δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι ὑπάρχει μιὰ νοσολογικὴ ὄντοτητα

μὲ ὀρισμὲνα χαρακτηριστικὰ, κυρίως κλινικά, τὴν ὁποίαν τὸ 1968 μὲ ad hoc Ἐπιτροπὴ τοῦ Harvard ὀνόμασε «Ἐγκεφαλικὸ Θάνατο», καθόρισε τὰ κριτήρια διάγνωσής του καὶ τὴν ταύτισε μὲ τὸν βιολογικὸ θάνατο. Τὸ κύριο ἐρώτημα καὶ ἡ οὐσιαστικὴ διαφωνία ἔγκειται στὸ κατὰ πόσον αὐτὴ ἡ κλινικὴ ὄντοτητα, ἡ ἀποκαλούμενη Ε.Θ., μπορεῖ νὰ ταυτισθεῖ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ βιολογικοῦ θανάτου.

* * *

ΣΤΗΝ ἐπιστολὴ τοῦ ὁ Μοναχὸς Μωϋσῆς γράφει:

«Ἡ Ἐκκλησία μας, ὅμως, ποτὲ δὲν καθόρισε ἐπακριβῶς τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς κατὰ δευτερόλεπτα».

Ἡ θέσιν αὐτὴ εἶναι ἀκριβῆς μόνο γιὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ὄχι, ὅμως καὶ γιὰ τὴν ἀρχὴ τῆς, γιὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία μας δέχεται ὅτι ὀριοθετεῖται «ἐξ ἄκρας συλλήψεως». Διπλαρὴ ἀπὸ τὸ ἐπόμενον δευτερόλεπτο τῆς γονιμοποίησης τοῦ ὠαρίου, τὸ προκῦπτον ζυγωτόν, θεωρεῖται ἀνθρώπινη καὶ μάλιστα ἔμφυχη ἀνθρώπινη ὑπαρξιν καὶ αὐτὸ παρὰ τὴν ἀντίθετη ἄποψη πολλῶν βιολόγων καὶ ἰατρῶν, ποὺ δὲν θεωροῦν τὸ ἔμβρυο στὰ πρῶτα στάδια ἀνάπτυξῆς τοῦ ἀνθρώπινη ὑπαρξιν καὶ γι' αὐτὸ τὸ καταστρέφουν μὲ τὴν ἔκτρωσιν ἢ τὸ δημιουργοῦν στὸν δοκιμαστικὸ σωλῆνα, γιὰ νὰ τὸ κάνουν ἀντικείμενο πειραμάτων.

Σὲ ἀντίθεση, γιὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ἡ Ἐκκλησία μας ἀναπαύεται στὴν γνώμη τῶν ἰατρῶν καὶ μάλιστα χωρὶς καμμία κριτικὴ θεώρησιν. Τὸ ἐρώτημα καὶ ἡ ἀπορία εἶναι γιατί γιὰ τὰ δύο ἄκρα τῆς ζωῆς, τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει διαφορετικὴ θέσιν καὶ στάσιν.

Ἀπὸ βιολογικῆς ἄποψης ὁ θάνατος ὀρίζεται ὡς τὸ στιγμιαῖο γεγονός, ποὺ χωρίζει δύο διαδικασίες, τὴν διαδικασίαν τοῦ θανάτου ἀπὸ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀποσύνθεσης καὶ τὸ καλύτερο κριτήριον προσδιορισμοῦ του γιὰ τοὺς ἀνώτερους ὀργανισμοὺς καὶ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ὀριστικὴ παύσιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος.

Ἀκριβέστερα, ὁ θάνατος ἐπισυμβαίνει 5-15 λεπτὰ μετὰ τὴν παύσιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, τότε, ποὺ ἔχει ἐξαντληθεῖ καὶ ἡ τελευταία δυνατότητα ἐπανόδου τοῦ ὀργανισμοῦ στὴ ζωὴ. Κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ θανάτου ὁ ὀργανισμὸς εἶναι ζωντανὸς καὶ

πορεύεται πρὸς τὸν θάνατο. Στὸ τέλος αὐτῆς τῆς διαδικασίας ἐπισυμβαίνει ὁ θάνατος καὶ τὴν ἐπόμενην στιγμήν ἀρχίζει ἡ διαδικασία τῆς ἀποσύνθεσης.

Μὲ βάση τὰ ἀνωτέρω θὰ πρέπει νὰ γίνουν τρεῖς ἐπισημάνσεις.

α) Ἡ πρώτη ἐπισημάνση ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ πολλὰ ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ χεῖλη διατυπωθεῖσα ἄποψη ὅτι ὁ θάνατος εἶναι γεγονός διαρκείας μὲ σταδιακὴ ἀποσύνθεση τῶν διαφόρων ὀργάνων, ἄποψη, ποὺ βολεύει μὲν τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ εἶναι ἱατρικῶς μὴ ἀκριβής. Ἀπλῶς ἡ ἄποψη αὐτὴ συγχέει τὴν διαδικασία τοῦ θανάτου μὲ τὸν ἴδιον τὸν θάνατο.

Ἄλλωστε, τὸ στιγμιαῖο τοῦ θανάτου ὑποστηρίζεται καὶ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξην Ὑμνολογίαν. Σὲ ἓνα τροπάριο τῆς νεκρώσιμης ἀκολουθίας ἀναφέρεται ὅτι «ἡ ψυχὴ βιαίως χωρίζεται ἐκ τῆς ἀρμονίας καὶ ὁ φυσικώτατος δεσμὸς Θεῖῳ βουλήματι ἀποτέμνεται». Τὸ «βιαίως χωρίζεται» καὶ τὸ «ἀποτέμνεται» τί ἄλλο δηλώνουν παρὰ τὸ στιγμιαῖο τοῦ θανάτου;

Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ διαδικασία τοῦ θανάτου μπορεῖ νὰ διαρκεῖ ἄλλοτε ἄλλο χρονικὸ διάστημα, ἀνάλογα μὲ τὴν ὑποκείμενη γενεσιουργὸ αἰτία καὶ τὸ ἐπίπεδο τῆς παρεχόμενης φαρμακευτικῆς καὶ τεχνολογικῆς ὑποστήριξης.

Ἄλλωστε, ἡ διάκριση μεταξὺ τῆς διαδικασίας τοῦ θανάτου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ θανάτου γίνεται αὐτόματα ἀπὸ τὸν καθένα μας. Ὅταν λέμε ὅτι κάποιος πεθαίνει, ἐννοοῦμε ὅτι εἶναι ζωντανὸς καὶ πορεύεται πρὸς τὸν θάνατον καὶ ὅταν λέμε ὅτι κάποιος πέθανε ἐννοοῦμε ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει τελειώσει γι' αὐτόν.

Στὴν διεθνή βιβλιογραφία ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἄρθρα, ποὺ μὲ ἱατρικὰ καὶ βιολογικὰ δεδομένα ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ «Ἐγκεφαλικά νεκρὸς» δὲν εἶναι νεκρὸς, δὲν εἶναι πτώμα, ἀλλὰ ἓνας βαρεῖα ἀσθενής, ποὺ πορεύεται πρὸς τὸν θάνατο.

Ὁ χῶρος μᾶς ἐφημερίδος δὲν ἐπιτρέπει τὴν παράθεσιν ἱατρικῶν δεδομένων, ὅμως, γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς πρὸ πάντων θέσης θὰ ἀναφερθεῖ μόνον ἡ γνώμη τοῦ κ. Χρήστου Χαρίτου, καρδιοχειρουργοῦ καὶ μεταμοσχευτοῦ, ὁ ὁποῖος σὲ ἄρθρο του στὸ βιβλίον «Ἐκκλησία καὶ Μεταμοσχεύσεις», ποὺ κυκλοφορήθηκε τὸ 2001 ἀπὸ τὴν *Μορφωτικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος* καὶ στὴν σελίδα 68 γράφει:

«Ἀπὸ τὰ ἀναφερόμενα εἶναι προφανὲς πὼς ἡ ζωὴ ἐνὸς ἐγκεφαλικά νεκροῦ ἀσθενοῦς κυριολεκτικὰ παρατείνεται, ὅταν ἀκολουθήσει τὸ πρωτόκολλο διατηρήσεως τοῦ δότη. Ὁ καρδιοχειρουργός, ποῦ θὰ ἀφαιρέσει τὴν καρδιὰ καὶ θὰ διακόψει τὴν λειτουργία της, ἀσφαλῶς καὶ ἐπεμβαίνει δραστικά, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθεῖ πὼς ἐλαττώνει τὴ ζωὴ τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν ὁ ἀσθενὴς αὐτός, χωρὶς τὴν συγκεκριμένη ἀγωγή καὶ νοσηλεία θὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ καταλήξει».

β) Ἡ δευτέρη ἐπισήμανση ἀφορᾷ καὶ εὐρέως χρησιμοποιούμενους ὄρους «πτωματικὲς μεταμοσχεύσεις», «πτωματικοὶ δότες», «πτωματικὰ ὄργανα», οἱ ὁποῖοι μὲ βάση τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἐλέγχονται ὄχι μόνον ἀνακριβεῖς, ἀλλὰ καὶ παραπλανητικοί. Ὁ «ἐγκεφαλικά νεκρὸς» σαφῶς δὲν εἶναι πτώμα καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ διαπιστώσει ὁ ὁποιοσδήποτε ἀπλὸς ἄνθρωπος.

γ) Ἡ τρίτη ἐπισήμανση ἀναφέρεται σὲ μία ἀπὸ τὶς 55 βασικὲς θέσεις ἐπὶ τῆς *Ἠθικῆς τῶν Μεταμοσχεύσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ποῦ βρίσκονται καταχωρημένες στὸ βιβλίο «Ἐκκλησία καὶ Μεταμοσχεύσεις».

Στὴν σελίδα 25 βρίσκεται ἡ 13η βασικὴ θέση, διατυπωμένη ὡς ἑξῆς:

«Αὐτό, ποῦ στὴν οὐσία ἐπιτυγχάνει ἡ τεχνικὴ ὑποστήριξη τῆς ἀναπνοῆς εἶναι ὅτι προσωρινῶς ἀναχαιτίζει τὴν διαδικασία ἀποσυνθέσεως τοῦ σώματος, ὄχι, ὅμως καὶ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς».

Ἡ θέση αὐτὴ εἶναι ἱατρικῶς λανθασμένη καὶ θεολογικῶς αὐθαίρετη καὶ ἀναπόδεικτη. Ἡ ἀποσύνθεση τοῦ σώματος σὲ καμμία περίπτωση δὲν ἀναχαιτίζεται μὲ τὴν ὑποστήριξη τῆς ἀναπνοῆς. Αὐτό, ποῦ στὴν οὐσία κάνει ἡ ὑποστήριξη τῆς ἀναπνοῆς εἶναι νὰ διατηρεῖ τὴν καρδιακὴ λειτουργία καὶ τὴν κυκλοφορία τοῦ αἵματος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀναστολὴ ἐπέλευσης τοῦ θανάτου, διατηρώντας τὸ στὴν κατάστασιν τῆς διαδικασίας τοῦ θανάτου, κατὰ τὴν ὁποῖαν, ὅμως, τὸ ἄτομο εἶναι ζωντανό.

Μὲ αὐτὸ τὸ δεδομένο πὼς μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ πειστικὰ ἡ ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἓνα βιολογικὸ ζωντανὸ σῶμα; Μήπως ἡ ψυχὴ ἐδράζεται στὸν ἐγκέφαλο, ὅποτε μὲ τὴν καταστροφή του,

ἀναχωρεῖ καὶ ἡ ψυχὴ, παρὰ τὴν ὑπαρξιν βιολογικῆς ζωῆς στὸ ὑπόλοιπο σῶμα; Μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, ἔστω καὶ τεχνολογικὰ ὑποστηριζόμενη βιολογικὴ ἀνθρώπινη ζωὴ χωρὶς τὴν ὑπαρξιν ψυχῆς στὸ σῶμα, ἀφοῦ κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ζωοποιὸς τοῦ σώματος δύναμη;

* * *

ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ τὴν διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώνει κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι ὀλίγοι οἱ ἰατροὶ διαφόρων ειδικοτήτων, Νευρολόγοι, Ἀναισθησιολόγοι, Ἐντατικολόγοι καὶ ἄλλοι, ποὺ δὲν ἀποδέχονται τὴν ταύτιση τοῦ «Ἐγκεφαλικοῦ Θανάτου», μὲ τὸν βιολογικὸ θάνατο, βασιζόμενοι σὲ ἀξιόπιστα ἱατρικὰ καὶ βιολογικὰ δεδομένα.

Ἡ γνώμη ἐνὸς Ἀναισθησιολόγου, τοῦ Trnog, ἀπὸ τὸ Harvard εἶναι χαρακτηριστικὴ. Σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Ὁ ρόλος τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου καὶ ὁ κανόνας τοῦ νεκροῦ δότου στὴν ἠθικὴ τῶν μεταμοσχεύσεων», ποὺ δημοσιεύθηκε τὸ 2003 στὸ ἐγκριτο περιοδικὸ CRITICAL CARE MEDICINE (31.9: 2391-96), γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Ἡ ἰδέα τοῦ Ε.Θ. ἔχει ἀπὸ πολλοῦ ἀναγνωρισθεῖ ὅτι μαστίζεται ἀπὸ σοβαρὲς ἀσυνέπειες καὶ ἀντιθέσεις. Πράγματι, ἡ ἰδέα τοῦ Ε.Θ. δὲν μπορεῖ νὰ συμφωνήσῃ μὲ ὁποιαδήποτε συνεπὴ βιολογικὴ ἢ φιλοσοφικὴ κατανόηση τοῦ θανάτου».

Σὲ ἄλλο σημεῖο γράφει:

«Ποιοὶ λόγοι ὑπάρχουν, γιὰ νὰ πιστέψουμε ὅτι ἡ πλειάδα τῶν κλινικῶν σημείων, ποὺ συνιστοῦν τὸν Ε.Θ. παριστᾷ τὸν θάνατο τοῦ ἀτόμου;».

Τὸ ἄρθρο καταλήγει μὲ τὴν ἀκόλουθην διατύπωση:

«Ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν, ἐὰν τὰ ἀνοσιολογικὰ ἐμπόδια στὴν ξενομεταμόσχευση ὑπερνικηθοῦν, τότε ἡ ἠθικὴ τῆς προσφορᾶς ὀργάνων ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους θὰ γίνῃ ἀμφισβητήσιμη καὶ οἱ προτάσεις μας θὰ γίνουν ἄσχετες. Ἡ ἰδέα τοῦ Ε.Θ. τότε θὰ ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τὰ Ἰατρικὰ Συγγράμματα καὶ τὴν Ἰατρικὴ Βιβλιογραφία, φανερώνοντας ὅτι ὁ Ε.Θ. οὐδέποτε ὑπῆρξε κάτι περισσότερο ἀπὸ μία κοινωνικὴ κατασκευὴ, ποὺ δημιουργήθηκε, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὶς ἀνάγκες τῆς

*μεταμοσχευτικῆς ἐπιχείρησης κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς
σημαντικῆς φάσης τῆς ἀνάπτυξίς της».*

* * *

ΣΗΜΕΡΑ, ὄχι μόνον στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ στὸν ὑπόλοιπο δυτικὸ κόσμο, ὑπάρχει μειωμένη προσφορὰ μοσχευμάτων καὶ ἐναγωνίως ζητοῦνται ἐναλλακτικὲς λύσεις, ὅπως ἡ διεύρυνση τοῦ ὄρου Ε.Θ., ὥστε νὰ περιλάβει καὶ ἄλλες κατηγορίες ἀσθενῶν, ἡ λήψη ὀργάνων ἀπὸ ἄτομα μὲ μὴ πάλλουσα καρδιά, ποὺ ἤδη ἐφαρμόζεται καὶ ἡ ξένο- ἢ ἀλλομεταμόσχευση, ποὺ εἶναι ἕνας ἐπιδιωκόμενος στόχος. Ὅμως, ὅλες οἱ πιδὲ πάνω λύσεις παρουσιάζουν σημαντικὰ ἠθικὰ προβλήματα.

Οἱ περισσότεροὶ τῶν ἐπικριτῶν τοῦ Ε.Θ. εἶναι συγχρόνως καὶ ὑποστηρικτὲς τῶν Μεταμοσχεύσεων. Αὐτοί, λοιπόν, προτείνουν ἕναν ἄλλο δρόμο, ποὺ ἀφενδὸς θὰ ἀποκαταστήσει τὴν σχετικὴ μὲ τὸν Ε.Θ. ἀλήθεια καὶ ἀφετέρου θὰ ἐπιτρέψει τὴν συνέχιση τῶν Μεταμοσχεύσεων. Προτείνουν λοιπὸν τὴν ἐγκατάλειψη τῆς ιδέας τοῦ Ε.Θ. καὶ τὴν ἀποδέσμευσή του ἀπὸ τὶς Μεταμοσχεύσεις. Προτείνουν τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ κανόνος τοῦ νεκροῦ δότου, ποὺ θέτει ὡς προϋπόθεση τῆς ἀφαίρεσης ὀργάνων τὸν θάνατο τοῦ δότη.

Κατ' αὐτοὺς τὰ κριτήρια διάγνωσης τοῦ Ε.Θ. νὰ μὴ εἶναι πλέον κριτήρια θανάτου, ἀφοῦ ὁ ἐγκεφαλικὰ νεκρὸς δὲν εἶναι νεκρός, ἀλλὰ οἱ νομικὲς προϋποθέσεις, ποὺ θὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἀφαίρεση ὀργάνων ἀπὸ ἕνα ἄτομο στὴν κατάστασιν αὐτὴ καὶ ποὺ δὲν θὰ θεωρεῖται νεκρό.

Ὅπωςδήποτε ἡ υἱοθέτηση τῆς πρότασης αὐτῆς προϋποθέτει τὴν ἀποδοχὴν ἐκ μέρους τῆς κοινωνίας τῆς θέσης ὅτι ἡ ἀφαίρεση ὀργάνων ἀπὸ ἕνα τέτοιο ἄτομο συντομεύει κατὰ τι τὴν ζωὴ του, πρὸς χάριν κάποιων ἄλλων συνανθρώπων του, ποὺ θὰ ζήσουν ἀπὸ τὴν Μεταμόσχευση τῶν ἀφαιρεθέντων ὀργάνων.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἂν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας μπορεῖ νὰ κάνει ἀποδεκτὴ μιὰ τέτοια θέση, ὑπέρβασης τοῦ Ε.Θ. Βεβαίως, ἀπὸ τὰ ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ κείμενα δὲν λείπουν οἱ θέσεις ὑπέρβασης τοῦ Ε.Θ., παρόλον ὅτι μέχρι σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει κάνει τὸ πᾶν μὲ κείμενα, μὲ ὁμιλίαι καὶ μὲ ἡμερίδα γιὰ τὸν Ε.Θ., νὰ πείσει τοὺς πιστοὺς της ὅτι ὁ Ε.Θ. ταυτίζεται ἀπολύτως μὲ τὸν βιολογικὸ θάνατο τοῦ ἀτόμου.

Στὸ βιβλίον «Ἐκκλησία καὶ Μεταμοσχεύσεις», στὶς σελίδες 24 καὶ 25 καταγράφεται ἡ 10η βασικὴ θέση ἐπὶ τῆς Ἠθικῆς τῶν Μεταμοσχεύσεων, ποὺ λέγει:

«Εἰς ἣν περίπτωσιν λοιπὸν θὰ ἐπεθύμει τις, ὅπως προσφέρῃ τὰ ὄργανά του, ἀκόμη καὶ ἄν, ὡς τινὲς διατείνωνται, ὁ ἐγκεφαλικοὸς θάνατος δὲν ἐταυτίζετο μὲ τὸν ὀριστικὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος, μαζὶ μὲ τὰ ὄργανά του θὰ προσέφερε καὶ τὴ ζωὴ του. Ἡ πρᾶξις του δὲν θὰ περιεῖχε μόνον τὸ στοιχεῖον τῆς προσφορᾶς ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τῆς αὐτοθυσίας».

Στὴν ἴδια κατεύθυνση κινεῖται καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης Γ. Μαντζαρίδης, ὁ ὁποῖος σὲ ἄρθρον του στὸ ἴδιον βιβλίον καὶ στὴν σελίδα 273 γράφει:

«Ἡ αὐτεξούσια διακινδύνευση ἢ καὶ ἡ θυσία τῆς ζωῆς ἀπὸ ἀγάπην γιὰ τὸν πλησίον ἔχει ὅπωςδήποτε θετικὸν χαρακτῆρα καὶ βρίσκεται στὸν ἀντίποδα τῆς αὐτοκτονίας ἢ τῆς εὐθανασίας. Ἄν λοιπὸν αὐτὸς θελήσει νὰ γίνῃ δότης ὅταν βρεθῇ στὴν κατάστασιν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, στὴν χειρότερη περίπτωσιν θὰ πραγματοποιηθῇ κάποια ἔσχατη αὐτοθυσία».

Ἀλλὰ καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος στὰ κείμενά του, ποὺ βρίσκονται στὸ ἴδιον βιβλίον, τὴν ὑπέρβαση τοῦ Ε.Θ. προβάλλει.

Τελικῶς, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἢ δὲν ἔχει κάνει ὑπέρβαση τοῦ Ε.Θ.; Ἐὰν τὴν ἔχει κάνει, γιὰτί ἐπιμένει τόσο στὴν ταύτισιν τοῦ Ε.Θ. μὲ τὸν βιολογικὸν θάνατον τοῦ ἀτόμου; Ἐπιτρέπει ἢ δὲν ἐπιτρέπει τὴν κατὰ τι συντόμευσιν τῆς ζωῆς ἐνὸς θνήσκοντος ἀτόμου, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετηθοῦν καὶ νὰ ἐπιζήσουν κάποιοι ἀσθενεῖς συνάνθρωποι μας**;

Σὲ κάθε περίπτωσιν, ἂν εἰλικρινὰ θέλουμε νὰ προχωρήσουν οἱ Μεταμοσχεύσεις, θὰ πρέπει νὰ εἰπωθεῖ στὸν κόσμον ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ καλούμενος ἐγκεφαλικά νεκρὸς δὲν εἶναι νεκρὸς, δὲν εἶναι πτώμα, ἀλλὰ ἕνας βαρεῖα ἀσθενής, ποὺ πορεύεται πρὸς τὸν θάνατον.

Ἀπὸ αὐτόν, τὸν θνήσκοντα ἀσθενή, ἡ κοινωνία μας ζητεῖ, δὲν

ἀπαιτεῖ, τὴν προσφορὰ τῶν ὀργάνων του, μὲ στόχο τὴν βοήθεια κάποιων ἄλλων συνανθρώπων μας γιὰ τὸ ξεπέραςμα τῆς ἀρρώστειας τους καὶ τὴν συνέχισιν τῆς ζωῆς τους.

Αὐτὴ ἡ αἴτησις, ὅχι ἀπαίτησις, θὰ πρέπει νὰ γίνεῖ μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ πρὸς τὴν προσωπικότητα τοῦ δότη καὶ τὴν ὅποια ἀπάντησή του, θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ὑποστήριξις τῆς ζωῆς τοῦ ὑποψήφιου δότη θὰ πρέπει νὰ συνεχισθεῖ καὶ στὴν περίπτωσιν ἀπορριπτικῆς ἀπάντησής του. Τὸ δίλημμα πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ ἐγκεφαλικοῦ νεκροῦ, ἢ προσφέρετε τὰ ὄργανά του ἢ τὸν ἀποσυνδέουμε ἀπὸ τὸν ἀναπνευστήρα, συνιστᾷ ἐκβιασμὸ.

Δυστυχῶς, πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσιν κινεῖται καὶ ὁ πρόσφατος ἑλληνικὸς νόμος γιὰ τὶς Μεταμοσχεύσεις. Σὲ ἄρθρο του ὀρίζει ὅτι ὁ ἰατρός, ποῦ θὰ συνεχίσει τὴν ὑποστήριξις τῆς ζωῆς ἐνὸς ἐγκεφαλικά νεκροῦ χωρὶς τὴν προοπτικὴ τῆς προσφορᾶς τῶν ὀργάνων του, τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν.

Φωτεινὴ ἐξαίρεσις στὴ λογικὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ ἡ νομικὴ διάταξις, ποῦ ἰσχύει ἀπὸ τὸ 1991 στὴ Πολιτεία τῶν ΗΠΑ New Jersey καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὁποῖαν ἀπαγορεύεται στοὺς ἰατροὺς νὰ ἐξαγγείλουν ἕναν ἐγκεφαλικά νεκρὸ ὡς νεκρὸ ἂν ἔχουν πληροφορίες ὅτι αὐτὸς ἢ ἡ οἰκογένειά του δὲν ἀποδέχονται τὸν Ε.Θ. ὡς θάνατο.

* * *

ΣΑΡΑΝΤΑ περίπου χρόνια ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ ὄρου «Ε.Θ.», οἱ συνθήκες ἔχουν πλέον ὠριμάσει γιὰ μιὰ προσέγγισιν τοῦ Ἐγκεφαλικοῦ Θανάτου καὶ τῶν Μεταμοσχεύσεων ἀπὸ μιὰ ἄλλην ὀπτικὴν.



(*) Ἐφημερ. «**Ὁρθόδοξος Τύπος**», ἀριθ. 1586/25.2.2005, σελ. 4 καὶ ἀριθ. 1587/4.3.2005, σελ. 4. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

(**) Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ, ἐὰν δηλαδὴ ἔχῃ γίνεῖ ἢ ὄχι ἡ ὑπέρβασις τοῦ Ἐγκεφαλικοῦ Θανάτου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θέτει καὶ ἡ ἐξῆς δραματικὰ ἐπίκαιρη ἐπιστολὴ τοῦ Ἰατροῦ κ. Φωτίου Μιχαήλ, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη μὲ τὸν χαρακτηριστικὸν τίτλο: «*Ἡ ἄλλη ἀποψὶς διὰ τὴν μεταμόσχευσιν ἥπατος*».

«Κύριε διευθυντά,

Εἶμαι βέβαιος ὅτι προβληματίζεστε πολὺ σοβαρὰ μὲ τὴν ἐξαγγελία τῆς διακομιδῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου [κ. Χριστοδούλου] στὸ Μαΐαμι. Καὶ μάλιστα μὲ τὴν τοποθέτησή του στὴν κορυφὴ τοῦ καταλόγου

ἀναμονῆς πρὸς μεταμόσχευση. Κάποιοι, ὁμως, σὰν καὶ σᾶς, πρέπει
νὰ βγοῦν καὶ νὰ ποῦν τὰ πράγματα μὲ τὴν ὀρολογία τῶν Ἁγίων
τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὄχι μὲ τὴ γλώσσα τῶν “κέντρων” μετα-
μοσχεύσεων. Γνωρίζετε ὅτι, γιὰ νὰ μεταμοσχευθεῖ τὸ ἥπαρ ἀπαιτεῖται
γενικὴ νάρκωση τοῦ δότη; Ἐφ’ ὅσον ὁ δότης εἶναι ὄντως νεκρός,
πρὸς τί ἡ γενικὴ νάρκωση; Ἄρα, τί κάνουμε; Δολοφονοῦμε συνανθρώ-
πους μας, γιὰ νὰ “σώσουμε” κάποιους “Ἀρίους”; καὶ δὴ ἀφιερωμένους;
Μὲ ἐκτίμηση

Φώτιος Μιχαήλ, Ἱατρός»

(Ἐφημερ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθ. 1700/3.8.2007, σελ. 5)